

מבחן מסכם בלשון – כיתה ה' · רמה בסיסית – מחווון

משך המבחן: 90 דקות · סך הכול 100 נקודות · קראו את הטקסט בעיון וענו על כל השאלות.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א: הבנת הנקרא	40	
חלק ב: ידע לשוני	35	
חלק ג: אוצר מילים והבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א: הבנת הנקרא (40 נק')

1 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה. (8 נק')

- א. לפי שורות 1-3, מה היה קורה בלי דבורים?
- לא היו פרחים בכלל
 - חלק גדול מהמזון לא היה מגיע לשולחן
 - הדבש היה זול יותר
 - היו יותר חרקים
- ב. לפי שורות 4-7, מה תפקידה העיקרי של המלכה?
- לאסוף צוף
 - לשמור על הכניסה
 - להטיל ביצים
 - לנקות את התאים
- ג. לפי שורות 12-15, איך מסמנת הפועלת לחברותיה היכן המזון?
- בזמזום חזק
 - בריקוד
 - בריח מיוחד
 - בצבע של כנפיה
- ד. לפי שורות 16-18, מה קורה לצוף בכוורת עד שהוא הופך לדבש?
- רוב המים שבו מתאדים
 - מוסיפים לו אבקה
 - הוא קופא בחורף
 - הוא מתערבב בשעווה

2 הסבירו במילים שלכם מהי «האבקה» ומדוע היא חשובה לבני האדם, לפי שורות 8-11. (6 נק')

תשובה אפשרית: כשהדבורה עוברת מפרח לפרח, היא מעבירה על גופה גרגירי אבקה מפרח אחד לאחר (3). בזכות זה הפרחים מתפתחים לפירות ולזרעים, ומהם אנחנו מקבלים מזון (3).

3 הסקת מסקנות: נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את המשפטים הלא נכונים. (4 נק')

- א. פועלת חיה בקיץ שנים רבות. **לא נכון** – בקיץ היא חיה שבועות ספורים בלבד
- ב. הדבורה מאבקה פרחים בלי כוונה. **נכון**
- ג. בניית כבישים ושכונות יכולה לפגוע בדבורים. **נכון**
- ד. הדבורים אוכלות דבש בעיקר בקיץ. **לא נכון** – הדבש מזין את הכוורת בעיקר בחורף, כשאין פרחים

4 אוצר מילים בהקשר: מה פירוש המילה או הצירוף לפי הטקסט? (4 נק')

- א. «מעטים יודעים כמה הדבורה חשובה», בשורות 1-3, – «מעטים» פירושו:
- כמעט כולם
 - מספר קטן של אנשים
 - אנשים קטנים
 - אף אחד
- ב. «מיעוט של פרחי בר», בשורות 19-21, – «מיעוט» פירושו:
- כמות קטנה
 - פרחים קטנים
 - צבע חלש
 - גידול מהיר

5 מבנה הטקסט: התאימו לכל קטע בטקסט (לפי מספרי השורות) את הנושא שלו. (6 נק')

טור ב

טור א

1. בשורות 4-7	5 הסיבות לירידה במספר הדבורים
2. בשורות 8-11	3 השפה של הדבורים
3. בשורות 12-15	2 איך הדבורה מאביקה פרחים
4. בשורות 16-18	4 איך נוצר הדבש
5. בשורות 19-21	6 מה כל אחד יכול לעשות
6. בשורות 22-24	1 החיים בכוורת וחלוקת התפקידים

6 פרשנות: בסוף הטקסט, בשורות 22-24, כתוב שהדבורה «לא מחפשת אותנו». מה רוצה הכותב

שנבין, ואיך זה קשור לפתיחה של הטקסט? (5 נק')

תשובה אפשרית: הכותב רוצה שלא נפחד ולא נפגע בדבורה, כי היא לא באה לעקוץ אלא עסוקה באיסוף מזון (3). בפתיחה, בשורות 1-3, תיאר אנשים שנבהלים מזמזום, ובסיום הוא מסביר שאין סיבה לבהלה – הסיום עונה לפתיחה (2).

7 הערכה ודעה: האם לדעתכם כדאי שבית הספר שלכם יקים גינה עם צמחים פורחים? כתבו עמדה

ונמקו אותה בעזרת שני פרטי מידע מן הטקסט. (7 נק')

תשובה אפשרית: עמדה ברורה (1). שני נימוקים המבוססים על הטקסט, למשל: צמחים פורחים מספקים מזון לדבורים שמספרן הולך וקטן (3); הדבורים מאביקות את הצמחים, וכך נוכל ללמוד על האבקה ולגדל פירות (3).

חלק ב: ידע לשוני (35 נק')

1 הפעלים לקוחים מן הטקסט. כתבו את הפועל בעבר, גוף «הוא», ואת הבניין. (8 נק')

פועל	עבר, «הוא»	בניין
נבהלים	נבהל	נפעל
נוחתת	נחת	פעל (קל)
מבצעת	ביצע	פיעל
מתאדים	התאדה	התפעל

2 צרו צירוף סמיכות מיוחד. (6 נק')

א. כניסה + כוורת ← **כניסת הכוורת**

ב. פרחים + בר ← **פרחי הבר**

ג. תאים + שעווה ← **תאי השעווה**

3 החליפו את המילים שבסוגריים במילת יחס נוטה. (6 נק')

א. הפועלות מטפלות **בהם** (ב + הם) – בצאצאים.

ב. הדבורה לא מחפשת **אותנו** (את + אנחנו).

ג. החוקרים כתבו **עליהן** (על + הן) מאמר מרתק.

4 מצאו את הנושא ואת הנשוא. (6 נק')

משפט	נושא	נשוא
באביב פורחים פרחי הבר.	פרחי הבר	פורחים
הדבורים חשובות לחקלאות.	הדבורים	חשובות
לכוורת חוזרת הפועלת העייפה.	הפועלת	חוזרת

5 איזה קשר לוגי מבטאת מילת הקישור שבמשפט מן הטקסט? (9 נק')

א. «...ומיעוט של פרחי בר, כי שטחים פתוחים רבים הפכו לכבישים.»

● **סיבה** ○ תוצאה ○ ניגוד ○ תכלית

ב. «כשפועלת נוחתת על פרח כדי למצוץ צוף...»

○ תנאי ● **תכלית** ○ ניגוד ○ סיבה

ג. «אבל מעטים יודעים כמה הדבורה חשובה.»

○ הוספה ○ תוצאה ● **ניגוד** ○ סיבה

1 כתבו מילה נרדפת או הפך כמבוקש. (5 נק')

א. נרדפת ל«נבהלים»: **נחרדים / נלחצים**

ב. הפך של «מעטים»: **רבים**

ג. נרדפת ל«מזון»: **אוכל**

2 כתבו מכתב (8–10 שורות) למועצת התלמידים ובו הצעה לפעולה שתעזור לדבורים בבית הספר. שימו לב: פתחו בפנייה; הציגו הצעה ברורה; כתבו שני נימוקים עם הסבר, ולפחות אחד מהם יתבסס על הטקסט; השתמשו במילות קישור; סיימו בבקשה ובחתימה. (20 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: פנייה ופתיחה מתאימות (3); הצעה ברורה ומעשית (4); שני נימוקים עם הסבר, אחד לפחות מן הטקסט (6); מילות קישור וארגון בפסקאות (3); לשון, כתיב ופיסוק (4).